

РЕЦЕНЗИЯ

От проф. д-р Силвия Трифонова Трифонова-Праматарова, Университет за национално и световно стопанство (УНСС), София на дисертационен труд за присъждане на научна степен „доктор на науките” в Област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.8. Икономика

Автор: д-р Катерина Волкова

Тема: „Теория и методология за развитие на съвкупния финансово-икономически потенциал на организациите в агропродоволствения сектор в условията на дигитализация”

1. Общо описание на представените материали

Със заповед № 268 от 27.06.2023 г. на Ректора на Висше училище по застраховане и финанси (ВУЗФ) проф. д.ю.н. Борис Велчев съм определена за член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема „**Теория и методология за развитие на съвкупния финансово-икономически потенциал на организациите в агропродоволствения сектор в условията на дигитализация**” за придобиване на научна степен „доктор на науките” в Област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, Професионално направление 3.8. Икономика. Автор на дисертационния труд е д-р Катерина Волкова – кандидат към катедра „Финанси“ на ВУЗФ.

Материалите, представени от ВУЗФ, включват всички необходими документи за процедурата, а именно: автобиография на английски език, дисертационен труд на руски език, автореферат на руски език, автореферат на български език, списък на публикации и резюмета, самите научни публикации по темата на дисертационния труд, справка за изпълнение на националните минимални изисквания за придобиване на научна степен „доктор на науките” по професионално направление 3.8. Икономика, заповед за научно жури, справка на приносите на руски език, декларация за достоверност и оригиналност.

Съгласно списъка на публикации кандидатката е приложила общо 17 публикации по темата на дисертацията, в т.ч. 2 колективни монографии и 2 самостоятелна монографии. Другите публикации са статии и доклади в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация, и в нереперирани списания с научно рецензиране или публикувани в редактирани колективни томове.

2. Кратки биографични данни за кандидата

Катерина Волкова е доктор по икономика. Тя придобива образователната и научна степен „доктор“ в Mogilev State University of Food Technologies, гр. Могилев, Беларус, през 2015 г. Тя завършва магистърска степен по икономика в същия университет през 2011 г. От 2011 г. тя последователно работи в Mogilev State University of Food Technologies, гр. Могилев, Беларус, като асистент – до 2013 г., после като старши асистент – в периода 2013-2014 г., а от 2015 г. до 2021 г. – като доцент в катедра „Икономика и организация на производството“ в университета.

3. Актуалност на тематиката и целесъобразност на поставените цели и задачи

Темата на разработвания в дисертационния труд проблем е актуална и интересна в научно и научно-приложно отношение. Кандидатката изяснява теоретико-методологичните основи за развитието на съвкупния финансово-икономически потенциал на организациите в агропродоволствения сектор на базата на систематичен подход. Това е обусловено от факта, че повишаването на икономическата ефективност на производството и конкурентоспособността на продукцията на агропродоволствения сектор на световния пазар предполага устойчиво функциониране на всички негови звена и подсистеми. Оценката на икономическия потенциал е комплексна характеристика на резултатите от производствената дейност, тъй като се формира под въздействието на много вътрешни и външни фактори, характеризира състоянието и използването на различни ресурси на организациите в хранително-вкусовия сектор. Проблемът за формирането, развитието и оценката на общия финансово-икономически потенциал на организациите в агропродоволствения сектор е сравнително слабо изследван в литературата.

3. Познаване на проблема

Катерина Волкова е добре запозната с проблематиката на научното изследване.

Целта на дисертационния й труд е да се разработят теоретични и методологични основи за развитие на съвкупния финансово-икономически потенциал на организациите в агропродоволствения сектор на базата на систематичен подход с присъщите му цели, задачи, предмет, обект, принципи, критерии, методи, модели и насочени към повишаване на ефективността и устойчивостта на производството в контекста на дигитализацията.

За постигането на тази цел са формулирани множество – общо 15 изследователски задачи:

1. Разработване на теоретични основи за развитие на съвкупния финансово-икономически потенциал на организациите;
2. Изследване на генезиса на категорията „потенциал“ в икономиката;

3. Разкриване на същността и съдържанието на понятието „свкупен финансово-икономически потенциал на организациите“ като неразделна характеристика на развитието на агропродоволствения сектор;
4. Разработване на теоретико-методологически подходи за определяне на икономическата същност, структурни елементи и оценка на цифровата трансформация на икономиката;
5. Изследване на връзката на дигитализацията със съвременното иновативно развитие на икономиката;
6. Моделиране на методологията за многокритериална оценка на дигиталното развитие на свкупния финансово-икономически потенциал на организациите в агропродоволствения сектор;
7. Систематизиране на информационната база за анализ на икономическия потенциал на селскостопанските предприятия и неговите етапи;
8. Анализ на текущото състояние и развитие на тенденциите в развитието на потенциала на земеделския бизнес;
9. Оценка на съвременните основни тенденции в развитието на преработващата промишленост;
10. Определяне на условията и факторите за осигуряване на нарастване на свкупния финансово-икономически потенциал на агропродоволствения сектор въз основа на интегриран систематичен подход;
11. Разработване и тестване на методология за оценка на общия финансов и икономически потенциал на организациите;
12. Разработване на концептуални подходи за иновативно развитие на общия финансов и икономически потенциал на организациите в агропродоволствения сектор;
13. Разработване на прогнозни модели за устойчиво развитие на икономическия потенциал на агропродоволствения сектор (на примера на световното производство на месо и месни продукти);
14. Обосновка на световните тенденции за устойчиво световно производство на млечни и растителни продукти и перспективите за растеж на икономическия потенциал;
15. Разработване на препоръки и механизъм за устойчиво иновативно развитие на общия финансово-икономически потенциал на агропродоволствения сектор в условията на дигитализация.

Обект на изследването са процесите на формиране и развитие на свкупния финансово-икономически потенциал на организациите в агропродоволствения сектор на базата на системен подход, многокритериална оценка и съвременни технологии за управление.

Предмет на изследването е теорията и методологията за развитие на свкупния финансово-икономически потенциал на организациите в агропродоволствения сектор в условията на дигитализация.

5. Методика на изследването

Дисертационният труд на д-р Катерина Волкова има теоретичен и емпиричен характер. Избраната методология на изследване в дисертационния труд е много разнообразна и включва след-

ните методи: метод на анализа и синтеза, абстрактно-логически метод, сравнителен анализ, емпиричен анализ, статистически анализ, критичен анализ, метод на икономико-математическо моделиране, корелационен анализ, статистически анализ, клъстерен анализ, прогностичен метод, графичен и табличен анализ и др. Статистическата обработка на емпирични данни е осъществена с помощта на софтуера Microsoft Excel (2010).

6. Характеристика и оценка на дисертационния труд

Дисертационният труд на д-р Катерина Волкова е с общ обем от 440 страници. Структуриран е в увод, пет глави, заключение, библиография и 2 приложения. Представени са 168 фигури и 168 таблици. Библиографията включва 475 литературни източника (включително книги, статии, периодични и непериодични статистически и други публикации, доклади и онлайн източници).

Първа глава на труда е посветена на теоретико-методологичните основи за развитие на съвкупния финансово-икономически потенциал на организациите. Изяснен е генезисът на категорията „потенциал” в икономиката в теоретичен план и същността на съвкупния финансово-икономически потенциал на организациите като интегрална характеристика на развитието на агропродоволствения сектор. Направен е анализ на методическите подходи за оценка на съвкупния финансово-икономически потенциал на организациите.

Втора глава на труда е посветена на методическите инструменти за оценка и разработване на бизнес модел за дигитално развитие на съвкупния финансово-икономически потенциал на организациите. Акцент е поставен върху цифровата икономика и цифровата трансформация – тяхната същност, структурни елементи, класификация и оценка, както и на дигитализацията и нейната връзка със съвременното иновативно развитие на икономиката. На тази основа е изведен многокритериален модел на цифрово развитие на общия финансов и икономически потенциал на организациите в агропродоволствения сектор.

В трета глава е направен комплексен икономически анализ на съвкупния финансово-икономически потенциал на агропродоволствения сектор в Република Беларус. Изследвано е съвременното състояние и тенденции в развитието на потенциала на земеделието и преработващата промишленост, и са изведени основните условия и фактори за повишаване на ефективността на използване на финансово-икономическия потенциал на организациите в агропродоволствения сектор. На тази основа е формирана методика за комплексна оценка на съвкупния финансово-икономически потенциал на организациите в агропродоволствения сектор.

В четвърта глава са изготвени прогнозни модели за устойчив растеж на потенциала на агропродоволствения сектор по примера на следните видове дейности – производството на месо и месни продукти, производство на мляко и млечни продукти, производство на зеленчуци и плодове, картофи.

В пета глава са изведени концептуални насоки за иновативно развитие на съвкупния финансово-икономически потенциал на организациите в агропродоволствения сектор в условията на дигитализация в Република Беларус. Формулирани са препоръки за устойчиво развитие на глобалното и национално производство на храни, както и механизъм за устойчиво иновативно развитие на съвкупния финансово-икономически потенциал на организациите в агропродоволствения сектор на Република Беларус. В заключението на труда са представени основните резултати от изследването.

7. Приноси и значимост на разработката за науката и практиката

Дисертационният труд на д-р Катерина Волкова се отличава с важни научни и научно-приложни приноси, сред които мога да открия следните:

1. Обоснована е концепцията за развитие на съвкупния финансово-икономически потенциал на организациите в агропродоволствения сектор в съвременните условия, и е определено мястото и ролята на потенциала и на бизнес модела за осигуряване на устойчиво иновативно развитие на организациите.

2. Разработен е категориален и концептуален апарат по проблема за развитието на потенциала на организациите в агропродоволствения сектор в контекста на дигитализацията, и е определено нивото на неговото използване, така че да стане възможно да се увеличат инструментите за мониторинг и да се повиши ефективността на производството.

3. Разработен е набор от мерки и препоръки, които са насочени към формиране, оценка и повишаване на ефективността на използването на съвкупния финансово-икономически потенциал на организациите и за устойчиво иновативно развитие на агропродоволствения сектор на Република Беларус.

4. Разработен е методологически подход за цялостен анализ на формирането и развитието на съвкупния финансово-икономически потенциал на организациите в агропродоволствения сектор от позицията „ресурси-максимални възможности-резултат-оценка-мониторинг-прогноза“.

5. Усъвършенстван е методическият инструментариум за оценка на цифровото развитие на съвкупния финансово-икономически потенциал на организациите в агропродоволствения сектор, като вниманието е насочено към подобряване на ефективността на тяхната дейност с използване на информационно-комуникационни технологии.

6. Усъвършенстван е методическият инструментариум за конструиране на трендови модели за идентифициране на тенденциите в динамиката на съвкупния финансово-икономически потенциал на организациите в агропродоволствения сектор и за прогнозиране на растежа им в стратегическа перспектива.

8. Преценка на публикациите по дисертационния труд

В списъка на публикации кандидатката е приложила общо 17 публикации, свързани с темата на дисертационния ѝ труд. Публикациите са както самостоятелни, така и в съавторство. Публикациите са под формата на 2 колективни монографии, 2 самостоятелна монографии, и статии и доклади в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация, и в нереферирани списания с научно рецензиране или публикувани в редактирани колективни толове. Посочените публикации на кандидатката показват достатъчна степен на разпространение на получените резултати от дисертационното ѝ изследване в научната литература.

9. Преценка за изпълнение на минималните национални изисквания

От представената Справка за изпълнение на минималните национални изисквания за присъждане на научната степен „доктор на науките” в професионалното направление 3.8. Икономика, която кандидатката е приложила, е видно, че е налице преизпълнение на тези изисквания.

10. Лично участие на кандидата

Считам, че дисертационният труд е дело на самата кандидатка, резултат от нейните проучвания по съответната научна проблематика.

11. Автореферат

Съдържанието и качеството на автореферата отразява коректно съдържанието на дисертационния труд и основните резултати, постигнати в резултат на направеното дисертационно изследване.

12. Критични бележки, въпроси и препоръки

Към представения дисертационен труд на д-р Катерина Волкова имам само една бележка, а именно, че не е формулирана изследователска теза на труда. Формулирани са целта на изследването и много на брой изследователски задачи. Според мен посочените изследователски задачи са твърде много и би било добре да бъдат окрупнени.

Имам една бележка по-скоро към подготовката за защита на чуждестранни кандидати. Никъде в цялата документация на кандидатката не става ясно кой е точният превод на темата на дисертационния ѝ труд на английски език. Най-добре е самият кандидат да дефинира заглавието на труда си на английски, отколкото всички рецензенти да го превеждат по своему. Трудно беше да открия и как точно се превежда името на кандидатката на английски! Нека администрацията на ВУЗФ да предприеме нещо по този въпрос, както и по преводите на български език на чуждестранните кандидати!

Имам един въпрос към кандидатката: Какви са резултатите от прилагането на клъстерния подход в агропродоволствения сектор в Република Беларус, те изцяло положителни ли са или крият и известни рискове за организациите в сектора?

13. Лични впечатления

Не познавам кандидата и нямам никакви лични впечатления за него.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд на Катерина Волкова представлява завършено и задълбочено научно изследване, съдържа приноси за науката и практиката, и **отговаря** на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ) и Правилника за прилагане на ЗРАСРБ. Поради гореизложеното, давам своята **положителна оценка** за проведеното изследване, представено от рецензираните по-горе дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси, и **предлагам на почитаемото научно жури да присъди научна степен „доктор на науките“** на Катерина Волкова в Област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки; Професионално направление 3. 8. Икономика, при Висшето училище по застраховане и финанси (ВУЗФ), София.

1.09.2023 г.
София

Рецензент:

(проф. д-р Силвия Трифонова Трифонова-Праматарова)